

SZELE BARNA

adjunktus

Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola

Debrecen

A debreceni református nőnevelésről, tekintettel a tanítónőképzésre

A tanítónőképzés szorosan összefügg a nőneveléssel. A lányok oktatására évszázadokon keresztül nem fordítottak olyan gondot általánosságban, mint a fiúkéra.

A régióban a XIX. század második felében indult meg a lányok oktatása szervezett formában. A tanítók kezdetben nők voltak, de később helyükre férfi praeceptorok álltak.

A lányok oktatására való felkészítésének igényét az álmosdi 1806-os Ratio kimondta, bár megvalósulására még évtizedekre volt szükség.

Az angolkisasszonyok elnevezésű katolikus apácarend 1856-ban Pesten nyitotta meg az első tanítóképző intézetet.

Debrecenben a református egyház 1830-ban leánynevelő intézet felállítását határozta el, s az iskola céljaira megvásárolta az ún. Halmágyi házat. (Czepléd, Kossuth utcában)

1838-as megalapítását követően jó híre nemcsak a városban terjedt el, hanem a környék élőkelő családjainak lányai is fokozott érdeklődést tanúsítottak.

1859-ben az intézmény újjászervezésére került sor, ekkor új tantervet is bevezettek.

1874-ben a református egyház Dóczy Gedeont, korábban Miskolcon, majd Sárospatakon működő igazgató-tanítót hívta meg a leányintézet vezetőjének.

Az előírt tantárgyakon kívül az idegen nyelvek, zene, tánc tanítására is nagy gondot fordítottak.

1882-ben varróiskola, majd női kereskedelmi iskola kezdte meg működését.

Az iskola igazgatótanácsa, élén Kiss Albert elnökkel, megérti a kor kívánalmait, és 1899-ben megalapítja a tanítóképzőt, melynek tانتestülete a felsőbb leányiskola tanári karából tevődött össze. Növendékei pedig a leányiskola felsőbb évfolyamaiból kerültek ki.

A századforduló évében valamennyi évfolyam beindításával a tanítónőképző teljesen kialakult.

A tanulók száma osztályonként 28-34 fő, a tanároké 8-12 fő. Az intézet nevelőtestülete minden lehetséges eszközt felhasznált, hogy a tanulók tudását gyarapítsa. Ezt a célt szolgálta a már 1899-ben életre hívott Önképző Kör, valamint az utazások, tanulmányi kirándulások rendezése.

Az igazgatótanács elnöke, Kiss Albert 1908 őszén elhunyt. utódja K. Tóth Kálmán, majd Szele György lelkész.

„Dóczy bácsi” 40 éves működés után 1908-ban nyugállományba vonult, utóda Nagy Gyula.

Programjának központi gondolata a tanítóképző és a leánynevelő különválasztása.

Terve 1908 őszétől megvalósult. A képző 6 rendes és 3 óraadó tanárral önállóan megkezdte munkáját. A szétválás megtörtént, de a két intézmény a későbbiekben is egy épületben maradt.

Az 1926/27. tanévben az igazgatón kívül 7 rendes, 4 óraadó és 2 gyakorlóiskolai tanítónő tevékenykedett, ekkor a növendékek száma a tanítónőképzőben 170 fő, a gyakorlóiskolában 71 fő.

Az intézet megalapítása óta az oktatás sarkalatos kérdése a növendékek gyakorlati képzése. F. Kiss Árpád, a pedagógia tanára a korszerű pedagógia minden lehetséges eszközét felhasználta.

A IV. és V. osztályos tanulók a gyakorlóiskolában mintatanításokat figyelték meg, és ők maguk is végeztek a tanítók vezetésével bemutató tanításokat.

A képzés szerves része volt a tanulmányi séta, kirándulás.

1923-ban alakult meg az Ifjúsági Leányegyesület, melynek célja a szociális gondozás meg-
náltása, valamint az iskolán kívüli népnevelés munkájának előkészítése.

1922-ben alakult az Ifjúsági Vöröskereszt Egyesület.

Nagy gondot fordítottak a növendékek testi nevelésére. Télen a jól felszerelt tanteremben, ta-
vasztól az udvaron gyakoroltak nemcsak a tanítóképző, hanem a gyakorlóiskola tanulói is. Torna-
vizsgák, iskolai ünnepélyek alkalmával bemutatott gyakorlataik rendszerint nagy tetszést arattak.

Énekkaruk sikerrel szerepelt az ünnepélyeken.

Rajzban és női kézimunkában szintén sok megbecsülést szereztek.

Az intézmény gazdag könyvtára a növendékek irodalmi és tantárgyi ismeretét bővítette.

A Református Kollégium egyházkerületi közgyűlése 1948. augusztus 25-i 122/a határozatával
szervezeti keretbe tagolta. Gimnáziumának felső tagozatából és a polgáriból állami általános iskola
lett, leánygimnáziuma azonban folytatta tevékenységét.

1948 szeptemberétől már a tanítónőképző nem indított új osztályt, így fokozatosan megszűnt
leánylíceumával együtt.

1952. július 3-án a református egyház a Dóczy Leánynevelőintézetet az állam részére fel-
ajánlotta, és ezzel lezárult egy korszak. Csaknem fél évszázados működése alatt közel 1500 jó felké-
szültségű tanítónőt bocsátott ki az intézmény, méltán bizonyítva a korszerű nőnevelés, tanítónőkép-
zés feltétlen szükségességét.

FORRÁSOK, IRODALOM

1. A Debreceni Református Kollégium története. Kiadja: A Magyarországi Református Egyház Zsinati
Irodájának Sajtóosztálya, Bp. 1988.

2. Dr. Fehér Erzsébet: Az oktatás és nevelés története. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 1995.

3. Mann Miklós: Oktatáspolitikai és iskola a 19-20. században. In: Iskola a magyar társadalom történeté-
ben. Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, Bp. 1996.

4. Dr. Szekerczés Pál: Adalékok a debreceni tanítóképzés 1869–1959 közötti fejlődéséhez. In: Iskolakul-
túra, MTA Debreceni Akadémiai Bizottsága, 1992.

KEDVEZMÉNYES AKCIÓ!

Szíves figyelmükbe ajánljuk olvasóinknak a Módszertani Közlemények régebbi számainak
kedvezményes árusítását az alábbiak szerint:

1995-től	1997-ig	300 Ft/év
1998-tól	1999-ig	500 Ft/év
2000–		600 Ft/év

Ezzel a lehetőséggel minden érdeklődő élhet!

A SZERKESZTŐSÉG